

Konfliktrådet

Håndtering av nye straffbare forhold

under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Veileder utgitt av
Sekretariatet for konfliktrådene

14.01.2019

Sekretariatet for konfliktrådene

Møllergata 16
0179 Oslo
www.konfliktraadet.no
22 77 70 01

—

Veileder 1/2019
Versjon 1.1
Sist oppdatert 18.06.2021

Innhold

1	Innledning	2
2	Prioritering.....	3
3	Innledende gjøremål ved opplysninger om mulig nye straffbare handlinger.....	3
3.1	Politiet	3
3.2	Ungdomskordinator.....	3
3.3	Påtalemyndigheten	4
4	Etterforskningsfase og fortsatt straffegjennomføring	4
4.1	Politiet	4
4.2	Ungdomskordinator.....	4
4.3	Påtalemyndigheten	5
5	Avbrudd av straffegjennomføringen.....	6
5.1	Påtalemyndigheten	6
5.1.1	Valg av reaksjon	6
5.1.2	Tidspunkt for eventuelt avbrudd	6
5.1.3	Underretning om avbrudd	7
5.2	Ungdomskordinator.....	7
6	Fradrag ved omgjøring.....	8
7	Iverksetting av tidligere avbrutt ungdomsstraff/ungdomsoppfølging.....	8
7.1	Tidspunkt for iverksetting	8
7.2	Påtalemyndigheten	8
7.3	Ungdomskordinator.....	9
	Vedlegg 1: Valg av straffereaksjon i ungdomssaker	10

1 Innledning

Målgruppen for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er ungdom som har begått en eller flere straffbare handlinger og har et oppfølgingsbehov over tid. Ved ungdomsstraff må ungdommens straffbare handlinger være gjentatte eller alvorlige.

Det er et grunnleggende vilkår ved gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging at ungdommen ikke begår nye straffbare handlinger. Ikke uventet begår likevel noen av ungdommene nye straffbare handlinger under straffegjennomføringen.

På landsbasis har det vist seg å være ulik praksis og ulike rutiner i den tverretatlige samhandlingen ved nye straffbare forhold. Sekretariatet for konfliktrådene nedsatte derfor i oktober 2016 en tverrfaglig arbeidsgruppe med representanter fra politi, påtalemyndighet, domstol og konfliktråd. Arbeidsgruppens overordnede mandat var å bidra til større grad av lik praksis ved nye straffbare forhold under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Arbeidsgruppen avga sin rapport 21. juni 2018. Rapporten inneholdt blant annet forslag til veileder for politiets, påtalemyndighetens og konfliktrådets samhandling ved nye straffbare forhold under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Det var også utarbeidet forslag til korresponderende maler mellom etatene.

Arbeidsgruppens forslag til veileder med tilhørende maler har vært sendt på høring til samtlige av landets politidistrikt, statsadvokatembeter og konfliktråd.

Veilederen utgis av Sekretariatet for konfliktrådene. Riksadvokaten og Politidirektoratet har kommet med innspill og kvalitetssikret det som omhandler politiets og påtalemyndighetens ansvarsområde.

2 Prioritering

Det er svært viktig med en rask fastsettelse og iverksettelse av reaksjon ved nye straffbare forhold begått under straffgjennomføring.

Det anbefales at sakens fremdrift prioriteres så langt det er mulig, og at alle aktører forsøker å legge til rette for en tydelig og effektiv dialog mellom politi, påtalemyndighet, domstol og konfliktråd.

3 Innledende gjøremål ved opplysninger om mulig nye straffbare handlinger

3.1 Politiet

Den som registrerer ny straffesak, undersøker ved registrering om den mistenkte ungdommen gjennomfører ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Dersom ungdommen er under slik gjennomføring, bør etterforsker, politirepresentant i oppfølgingsteamet¹ og påtaleansvarlig varsles.

Politirepresentanten i oppfølgingsteamet bør jevnlig sjekke politiets systemer for å få kjennskap til eventuelle nye anmeldte forhold. Påtaleansvarlig og etterforsker i den nye anmeldte saken varsles om at mistenkte er under gjennomføring av ungdomsstraff/ungdomsoppfølging. Dersom det opprettes straffesak, vurderer politirepresentant i oppfølgingsteamet og påtaleansvarlig i den nye saken i fellesskap om og eventuelt på hvilket tidspunkt ungdomskoordinator skal informeres.

Dersom **politirepresentanten i oppfølgingsteamet** blir kjent med et mulig straffbart forhold gjennom ungdomskoordinator/deltaker i oppfølgingsteam/møte i oppfølgingsteam, kan politirepresentanten drøfte spørsmålet om det skal opprettes straffesak med påtaleansvarlig for den opprinnelige saken.

3.2 Ungdomskoordinator

Dersom det fremkommer i møte med oppfølgingsteamet at ungdommen kan ha begått nye straffbare handlinger, er det opp til politirepresentanten i oppfølgingsteamet, og ikke ungdomskoordinator, å håndtere dette videre.

Dersom ungdomskoordinator alene mottar informasjon som gir begrunnet mistanke² om at ungdommen begår/har begått nye straffbare handlinger, bør³ ungdomskoordinator gi opplysninger om forholdet til politirepresentanten i oppfølgingsteamet eller påtalemyndigheten.⁴

¹ Politiets representant i oppfølgingsteamet i konfliktrådet, se særlig [konfliktrådsloven § 24 tredje og fjerde ledd](#) og [§ 26](#).

² Sml. [Forskrift om narkotikaprogram med domstolskontroll § 14](#).

³ Ungdomskoordinator har imidlertid, i likhet med andre, en varslingsplikt etter [straffeloven § 196](#) og [§ 226](#). Mistanke om nye straffbare forhold kan også medføre at ungdomskoordina-tors meldeplikt etter [barnevernloven § 6-4](#) inntrer.

⁴ Se også [konfliktrådsloven § 9](#), jf. [§ 32](#) og [§ 34](#), jf. [forvaltningsloven § 13 b nr. 6](#) og [Ot.prp.nr.3 \(1976-1977\) punkt 3.3.6](#). Videre vises det til Morten Holmboe, Tale eller tie, 1. utg. 2017, side 184.

Ungdomskoordinator skal i forkant av straffegjennomføringen ha klargjort sin rolle overfor ungdom og verge, herunder at informasjon som er gitt i fortrolig samtale kan videreformidles.

3.3 Påtalemyndigheten

Påtaleansvarlig i den nye saken bør:

- Legge til rette for kontakt med etterforsker for å sikre god og effektiv etterforskning.
- Vurdere sammen med politirepresentanten i oppfølgingsteamet om og eventuelt på hvilket tidspunkt ungdomskoordinator skal informeres om ny straffesak. Ungdomskoordinator skal ikke informeres dersom videreformidling kan skade etterforskningen.
- Sende en kort orientering om ny straffesak til statsadvokaten dersom statsadvokaten traff påtaleavgjørelse i saken som er under straffegjennomføring.

4 Etterforskningsfase og fortsatt straffegjennomføring

4.1 Politiet

Etterforsker i ny straffesak bør:

- Drøfte saken med påtaleansvarlig og legge en plan for etterforskningen.
- Kartlegge ungdommens behov og motivasjon for fortsatt ungdomsstraff/ungdomsoppfølging.⁵ Det er viktig med notoritet rundt dette, enten i avhør eller i særskilt rapport.

Politirepresentanten i oppfølgingsteamet bør:

- Informere ungdomskoordinator om at ungdommen er mistenkt for et nytt straffbart forhold når dette er avklart med påtaleansvarlig, se punkt [3.1](#) og [3.3](#) ovenfor. Det bør i samråd med påtaleansvarlig vurderes særskilt om det er formålstjenlig at oppfølgingsteamet orienteres. Det kan være aktuelt å informere oppfølgingsteamet om forhold som er relevant for gjennomføringen av tiltak i ungdomsplanen.
- Ha fortløpende dialog med ungdom og verger om rettigheter og mulige konsekvenser av nye straffbare handlinger. Det skal gjøres klart for ungdom (og verger) at ungdommen ikke har plikt til å snakke om det straffbare forhold han/hun er mistenkt/siktet for. Politirepresentanten må påse at det ikke oppstår en avhørssituasjon i oppfølgingsteamet.

4.2 Ungdomskoordinator

Ungdomskoordinator sørger for at den pågående straffegjennomføringen forløper som normalt frem til påtalemyndigheten eventuelt beslutter avbrudd.

Videre bør ungdomskoordinator:

⁵ Se også [Politidirektoratets rundskriv av 23. april 2015 \(RPOD-2015-3\) punkt 6.](#)

- Ved ungdomsstraff: Vurdere om det nye straffbare forholdet er av en slik karakter at det bør sendes en anmodning om omgjøring, jf. [konfliktrådsloven § 32 første ledd](#). Dette krever i så fall samtykke fra politirepresentant i oppfølgingsteamet og representant fra kriminalomsorgen.⁶ Det vil sjelden være behov for at ungdomskordinator sender slik anmodning. Det kan imidlertid være aktuelt i saker der det eksempelvis også foreligger vilkårsbrudd, og ungdomskordinator mener at dette samlet tilsier at straffegjennomføringen skal avbrytes. Følgende mal kan benyttes:
 - *Konfliktrådets mal: Anmodning om omgjøring*
- Snarlig besvare eventuell anmodning om informasjon fra påtalemyndigheten, se [punkt 4.3](#) nedenfor. Følgende mal kan benyttes:
 - *Konfliktrådets mal: Svar på anmodning*
- Vurdere om det nye straffbare forholdet i tillegg innebærer brudd på ett/flere av vilkårene for straffegjennomføringen som skal håndteres etter [konfliktrådsloven § 31 annet ledd](#) eller [§ 33 annet ledd](#), herunder om forholdet bør drøftes i koordineringsgruppen (KOG).

4.3 Påtalemyndigheten

Påtaleansvarlig i den nye saken bør:

- Vurdere hva som vil være aktuell påtaleavgjørelse i ny sak slik at etterforskningen også innrettes med hensyn til straffereaksjon.⁷ Det bør videre vurderes om påtaleavgjørelsen bør få betydning for ungdomsstraff/ungdomsoppfølging som er under gjennomføring. I den forbindelse kan det være aktuelt å ta kontakt med påtaleansvarlig i saken som er under straffegjennomføring. Se for øvrig [punkt 5.1.1](#) nedenfor. Det vises også til hjelpedokument med oversikt over ulike straffereaksjoner for mindreårige lovbrøyttere⁸ inntatt som [vedlegg 1](#).
- Ved behov sende forespørsel til konfliktrådet om informasjon vedrørende straffegjennomføringen så langt.
- Vurdere om saken skal drøftes i KOG. I saker som kan ligge an til å avgjøres med overføring til ungdomsoppfølging etter [straffeprosessloven § 71 a](#) eller påtaleunntatelse på vilkår om ungdomsoppfølging, jf. [straffeprosessloven § 69 tredje ledd](#), jf. [straffeloven § 37 første ledd bokstav j](#)), kan en la være å innhente personundersøkelse for mindreårige (PUM) dersom det foreligger andre utredninger/vurderinger av ungdommen som gir den påtaleansvarlige et tilstrekkelig godt grunnlag for å treffe avgjørelse i saken. Drøftelser i KOG vil i enkelte tilfeller kunne avklare om ungdommen har et oppfølgingsbehov og erstatte PUM. I så fall bør det kontrolleres at konfliktrådets møtereferat sikrer tilstrekkelig notoritet omkring de drøftelser som er foretatt. Det må også være notoritet omkring de vurderinger som har ledet til den aktuelle påtaleavgjørelsen i den nye saken.⁹
- Vurdere om PUM bør innhentes dersom dette ikke allerede er rekvirert.

⁶ Som obligatoriske deltakere i oppfølgingsteamet, jf. [Prop. 57 L \(2013-2014\) punkt 13.1 side 95](#) flg.

⁷ Se [straffeprosessloven § 226](#).

⁸ Hjelpedokumentet er utarbeidet av politiadvokatene Gro Helland og Christine Grøtte ved Trøndelag politidistrikt.

⁹ Se [Riksadvokatens retningslinjer av 14. desember 2015 \(RA-2012-90-2\)](#).

5 Avbrudd av straffegjennomføringen

5.1 Påtalemyndigheten

5.1.1 Valg av reaksjon

Det må reageres hvis ungdommen begår nye lovbrudd under straffegjennomføringen. Imidlertid bør ikke ethvert lovbrudd føre til avbrudd av den pågående gjennomføringen.¹⁰ Det må gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Påtalemyndigheten vurderer om det nye straffbare forholdet skal avgjøres særskilt, eller om det skal gis en ny samlet reaksjon.¹¹

Dersom ungdomsstraff/ungdomsoppfølging anses som aktuell reaksjon på det nye lovbruddet, bør man se hen til reglene om avbrudd av straffegjennomføringen i vurderingen av hvorvidt de nye forholdene bør avgjøres særskilt eller samlet.¹² Det vises til [punkt 5.1.2](#) nedenfor. Det er i utgangspunktet ingen begrensninger på hvor mange ganger ungdomsstraff/ungdomsoppfølging kan ilegges, såfremt vilkårene for ileggelse, herunder egnethet og motivasjon, fortsatt er oppfylt.¹³ Dersom det legges opp til en ny særskilt reaksjon, tilsier hensynet til barnets beste ofte at den nye reaksjonen iverksettes kort tid etter at den første reaksjonen er gjennomført.

Dersom det nye straffbare forholdet er alvorlig¹⁴, det er begått forholdsvis kort tid etter iverksettelse av straffegjennomføringen og/eller det gjelder samme type kriminalitet som saken som resulterte i ungdomsstraff/ungdomsoppfølging¹⁵, kan dette samlet eller hver for seg tale for omgjøring. Videre antas det å kunne vektlegges hvem som er rammet – hvis lovbruddet rammer den samme fornærmede, kan det være ekstra krenkende og derfor tale for omgjøring, selv om det nye lovbruddet isolert sett ikke er blant de mest alvorlige.¹⁶

5.1.2 Tidspunkt for eventuelt avbrudd

Påtalemyndigheten kan beslutte at straffegjennomføringen skal avbrytes allerede fra siktelsestidspunktet, jf. [konfliktrådsloven § 32 annet ledd](#) og [§ 34 annet ledd](#). Se punkt [5.1.3](#) nedenfor. Dersom det ikke treffes slik beslutning om avbrudd, vil straffegjennomføringen løpe som normalt.

Straffegjennomføringen avbrytes imidlertid uansett dersom påtalemyndigheten sender en begjæring om omgjøring til retten, jf. [konfliktrådsloven § 32](#), jf. [straffeloven § 52 c første ledd bokstav b](#)) (ungdomsstraff)

¹⁰ Se [Prop. 57 L \(2013-2014\) punkt 13.1 side 94](#).

¹¹ Se [Prop. 135 L \(2010-2011\) punkt 14.1 side 165](#).

¹² Eksempelvis følger det av [konfliktrådsloven § 32 første ledd siste punktum](#) og [§ 34 første ledd siste punktum](#) at straffegjennomføringen avbrytes dersom påtaleansvarlig sender en begjæring om omgjøring til retten. Regelen medfører at ungdommen i så fall kan få et utilsiktet opphold i straffegjennomføringen.

¹³ Se [Prop. 135 L \(2010-2011\) punkt 10.5.3.2 side 116](#).

¹⁴ Se Morten Holmboe, *Konfliktrådsloven kommentarutgave*, 1. utg. 2016, side 162 og Magnus Matningsdal, *Straffeloven, Alminnelige bestemmelser, Kommentarutgave*, 1. utg. 2015, side 525.

¹⁵ Se [Eidsivating lagmannsretts dom av 5. desember 2017 \(LE-2017-157027\)](#) og [Prop. 135 L \(2010-2011\) punkt 14.1 side 165](#). Se også Magnus Matningsdal, *Straffeloven, Alminnelige bestemmelser, Kommentarutgave*, 1. utg. 2015, side 525.

¹⁶ Se Morten Holmboe, *Konfliktrådsloven kommentarutgave*, 1. utg. 2016, side 162.

og [konfliktrådsloven § 34](#), jf. [straffeloven § 39](#) (ungdomsoppfølging),¹⁷ eller dersom påtalemyndigheten ved ungdomsoppfølging beslutter at straffeforfølgningen skal gjenopptas, jf. [konfliktrådsloven § 34](#). Straffegjennomføringen avbrytes i så fall fra det tidspunkt begjæring om omgjøring er oversendt retten¹⁸ eller påtalemyndigheten beslutter at straffeforfølgningen gjenopptas.

Ofte vil det være praktisk å ta stilling til spørsmålet om avbrudd i forbindelse med at det treffes en påtaleavgjørelse i den nye straffesaken. På den måten unngår man et unødvendig avbrudd i en pågående straffegjennomføring.

Dersom det også foreligger vilkårsbrudd, kan imidlertid tremånedersfristen i [straffeloven § 52 c fjerde ledd](#) og [§ 39 annet ledd](#) tale for å beslutte avbrudd før påtalespørsmålet er endelig avgjort.

5.1.3 Underretning om avbrudd

Dersom påtalemyndigheten beslutter at straffegjennomføringen skal avbrytes, må påtaleansvarlig forsikre seg om at både ungdom, verger og ungdomskordinator straks orienteres, slik at ungdommen ikke risikerer å gjennomføre en straff som formelt er avbrutt. Påtaleansvarlig kan eventuelt overlate til ungdomskordinator å informere ungdommen nærmere, se [punkt 5.2](#) nedenfor.

5.2 Ungdomskordinator

Dersom ungdomskordinator mottar brev fra påtalemyndigheten om at straffegjennomføringen er avbrutt, skal han/hun:

- Informere ungdom og verger straks om at ungdomsstraffen/ungdomsoppfølgingen er avbrutt, såfremt ikke påtalemyndigheten allerede har gitt tilstrekkelig informasjon, se ovenfor i [punkt 5.1.3](#). Informasjonsbrevet kan med fordel overrekkes personlig i møte med ungdom og verger. Ettersom straffegjennomføringen på dette tidspunktet er stanset, må imidlertid ungdom og verger gjøres kjent med at ungdommen ikke er forpliktet til å møte. Dette bør journalføres. Kopi av informasjonsbrev sendes påtalemyndighet og oppfølgingsteam, slik at disse er varslet. Følgende mal kan benyttes:
 - *Konfliktrådets mal: Informasjon om avbrudd*
- Stanse saken straks i konfliktrådets saksbehandlingssystem. Saken avbrytes fra tidspunktet påtalemyndigheten har besluttet dette eller sendt begjæring om omgjøring til retten. Det er datoen for avbrudd, og ikke dagen saken stanses i konfliktrådets saksbehandlingssystem, man skal ta utgangspunkt i ved beregning av gjennomført tid.
- Avklare hvorvidt påtalemyndigheten har behov for ytterligere informasjon om straffegjennomføringen.
- Eventuelt orientere KOG.

¹⁷ Som følge av uskyldspresumpsjonen i [EMK artikkel 6 nr. 2](#) må en slik begjæring være kombinert med en begjæring om samtidig pådømmelse av de nye straffbare forholdene, se blant annet Magnus Matningsdal, *Straffeloven, Almennelige bestemmelser, Kommentartutgave*, 1. utg. 2015, side 518.

¹⁸ Gjennomføringen vil være avbrutt straks begjæringen er postlagt, jf. [domstoloven § 146 annet ledd](#) og Magnus Matningsdal, *Straffeloven, Almennelige bestemmelser, Kommentartutgave*, 1. utg. 2015, side 520.

6 Fradrag ved omgjøring

Påtalemyndigheten (aktor) bør fremsette et konkret begrunnet forslag til fradrag for gjennomført straff, slik at retten får et tilstrekkelig grunnlag for en selvstendig vurdering. Dette vil blant annet basere seg på ungdomskoordinators beskrivelse av faktisk hendelsesforløp, se konfliktrådets mal (Informasjon ved mulig avbrudd i straffegjennomføringen) samt konfliktrådets hendelseslogg.

Sentralt for rettens vurdering vil være hvor stor del av ungdomsplanen som er gjennomført. Det skal imidlertid ikke foretas noen avkortning time for time som ved samfunnsstraff.¹⁹ Dersom samtlige tiltak i ungdomsplanen er fulgt, kan det være naturlig å ta utgangspunkt i en forholdsmessig reduksjon (avbrudd etter halv tid omgjøres til soning av halve den subsidiære fengselsstraffen). I motsatt fall, kan det være nærliggende å foreta en reduksjon i det forholdsmessige fradraget, der man ser hen til hvor mange av tiltakene i ungdomsplanen ungdommen faktisk har gjennomført, og i hvilket omfang.

Ifølge forarbeidene skal det også tas i betraktning at det er gjennomført et ungdomsstormøte som en del av straffen.²⁰ Det antas imidlertid at det ikke bør vektlegges særlig i ungdommens disfavør dersom fornærmede ikke har ønsket å møte til et gjenopprettende møte.

7 Iverksetting av tidligere avbrutt ungdomsstraff/ungdomsoppfølging

7.1 Tidspunkt for iverksetting

En tidligere avbrutt straffegjennomføring skal iverksettes igjen dersom

- i) påtalemyndigheten likevel beslutter å henlegge den nye straffesaken²¹,
- ii) det nye straffbare forholdet avgjøres særskilt, eller
- iii) domstolen ikke tar begjæringen om omgjøring til følge.

Dersom domstolen utmåler en samlet straff eller påtalemyndigheten ilegger en ny samlet reaksjon, behandles dette som en ny sak. Den tidligere avbrutte ungdomsstraffen/ungdomsoppfølgingen må da avsluttes hos konfliktrådet på ordinært vis.

7.2 Påtalemyndigheten

Påtaleansvarlig skal:

- Sende begjæring til konfliktrådet om iverksetting av tidligere avbrutt straffegjennomføring. Begjæringen må sendes snarlig.

¹⁹ Se [Prop. 135 L \(2010-2011\) punkt 14.1 side 166](#) og også Morten Holmboe, Konfliktrådsloven, kommentarutgave, 1. utg. 2016, side 160.

²⁰ Se [Prop. 135 L \(2010-2011\) punkt 10.13.3 side 133](#).

²¹ Se imidlertid [punkt 3.3.1.2](#) ovenfor. Det bør tilstrebes at det ikke blir unødvendig avbrudd i en pågående straffegjennomføring.

7.3 Ungdomskoordinator

Dersom ungdomskoordinator mottar brev fra påtalemyndigheten om at straffegjennomføringen skal iverksettes igjen, skal han/hun:

- Sende brev til ungdom og verger med informasjon om at ungdomsstraffen/ungdomsoppfølgingen skal iverksettes igjen. Brevet bør sendes snarlig. Kopi sendes påtalemyndighet og oppfølgingsteam, slik at disse er varslet. Følgende mal kan benyttes:
 - *Konfliktrådets mal: Informasjon om ny oppstart*
- Iverksette ungdomsplanen snarlig og innkalle oppfølgingsteamet til nytt møte. Gjennomføringstiden begynner å løpe på ny fra gjennomføringen av ungdomsplanen starter igjen.²²
- Igangsette saken i konfliktrådets saksbehandlingssystem.

²² Se [Prop. 57 L \(2013-2014\) punkt 13.1 side 96](#).

Vedlegg 1: Valg av straffereaksjon i ungdomssaker

Barn og unge mellom 15 og 18 år. Valg av reaksjon.

